

OLVASÁSRA AJÁNLIJUK

GYÖRFFY Lajos—VERESS Éva
Túrkeve története 1945-ig. Bp.
1956. 53 p.

A Történelmi Társulat, valamint műzeumaink népszerű kiadványainak minden darabját azzal a kettős igénnyel vesszük a kezünkbe, amely e tanulmányok jellegéből és feladatából önként következik: megkívánjuk, hogy hazánk történetét, népünk mindennapi életét és harcait széleskörű tudományos kutatómunka alapján tárgyalja, de ugyanakkor azt is elvárjuk, hogy a tudományos eredményeket az olvasók számára érthető stílusban, szép magyar nyelven adja elő.

A tudományos és írói munka szerencsés ötvözete a „Túrkeve története 1945-ig” c. tanulmány, amely két szerző: Györffy Lajos és Veress Éva szaktudását, valamint jó íráskészségét dicséri.

Az utóbbi években mind történelmi, mind regényíróink fokozottabban érzik hiányát az egy-egy vidék vagy város múltját, életét tükröző tanulmányoknak, amelyeket biztos felhasználhatnának hazánk nagyobb területeit érintő kutatásaikban, nemkülönben íróink készülő regényeikben. Erre a kis műre s különösen a szerzők által felkutatott forrásokra bátran támaszkodhat további munkájában a történész, de maradandó élménnyel gazdagodik, a „laikus” is.

A szerzők vezetésével bepillantunk a régimúlt századokba, és megismerjük „Túrkeve ősidőkbe nyúló történelmét”, amely az idevonatkozó írott források megjelenése előtt „nem magának a városnak, hanem annak a földnek iratlan története, amelyen ma városunk határa és annak környéke elterül”. Mind a honfoglalást megelőző, mind az azt követő korok tárgyalása materialista történelem-szemléletet és kutatási módszert tükröz. Az olvasásban előrehaladva plasztikus képet nyerünk a vidék történelmi fejlődéséről.

Az általános jellemzésen túlmenően érdemes kiemelni néhány — talán még a többenél is érdekesebb — fejezetet. Szinte „magát olvastatja” a kun eredet kérdésének fejtegetése. A török hódítás idején szinte együttélünk és érzünk az anyagi pusztulást, sok szenvedést átélünk a túrkeveiekkel. A terület birtoklását állandóan bizonytalanná tevő adáz harcok

nyomán ez a vidék is elnéptelenedik, majd ismét újratelepül — a magyar élet akkori szomorú dialektikája szerint. Végzetes jelenség csupán az, hogy a korszak végén a császári kormányzat elismeri Túrkevének is „a kun szabadsághoz való jussát”. Közérthetően és érdekesen vázolja ezeknek a kiváltságoknak lényegét Györffy Lajos. Nemkülönben színes, vitathatatlanul jó tollú néprajzos írásaként hat a szabadalmassal kunná vált kevi lakosoknak 16—17. századi földművelő, de nagyjából szilaj állattartó életmódjának ismertetése.

A tanulmány keretei szabta lehetőségekben belül ugyan, de mégis figyelemmel kísérhetjük, hogy az eredeti tőkefelhalmozódás általános törvényszerűségei a Nagykunságban éppen nem mechanikusan érvényesültek, hanem erős helyi változatokon, sajátos körülményeken keresztül törtek maguknak utat.

Túrkeve fejlődése nem tart lépést a kibontakozó kapitalizmus korszakában az iparosodó magyar városok előrehaladásával. Noha a redemptus társadalom kora lejárt, mégis a feudalizmust jellemző módszerekkel küzdenek a vidék birtokosai az agrárproletárok ezreinek követeléseivel, majd meglehetősen szétszórt felkeléseivel ellen. A korszak történetét feldolgozó Veress Éva ismételten megállapítja a szomorú tény: Túrkevéen szinte nem látszik a 20. század éveinek rchanó múlása sem. Önkényurak módjára igyekeznek és, sajnos, tudnak is elbánni a város vezetői a kibontakozó munkásmozgalmal; segítségül hívva az ország erőszak-szervezetét és az ellenforradalmat támogató külföldi katonaságot. Forradalmi változást nem is ér meg hamarabb a túrkevei agrárproletár és városi nincstelen, csak 1944-ben, hazánk felszabadulásakor.

A külsőt is megemlítve, dicséret illeti a kis füzet művészi rajza. Mind megérdemelne alkotójának nevének közlését is. Végezetül csak annyit, hogy — véleményem szerint — a tanulmány nemcsak eredményesen segíti tudományos feladataink sikeresebb megvalósítását, hanem olvasása kellemes és hasznos időtöltés lesz mindenki számára.

Dr. Bedey Endre